

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א

בס"ד, ט"ז אייר התשפ"ו

חולין ג' – שחיטה לכתחילה ובדיעבד של כותי, ישראל מומר, מומחים ומוחזקים

שאלות:

1. באטליז של רוני, המשגיח לא צמוד, הוא מגיע מידי פעם, אפשר לקנות שם בשר?

שחיטה לכתחילה ובדיעבד

בדף הקודם ראינו את התירוץ של רבה בר עולא לסתירה במשנה בין לשון "לכתחילה" (הכל שוחטין) ללשון "בדיעבד" (שחיטתן כשרה). בדף הזה הגמרא מביאה חמישה תירוצים נוספים ליישוב הסתירה. התירוצים הם של אביי, רבא, רב אשי ושני תירוצים של רבינא.

כל אחת מההצעות בנויה על שבלונה דומה:

- מיהו השוחט הנוסף לכתחילה שנכלל בהיתר הכללי של "הכל שוחטין".
- מתי השחיטה כשרה רק בדיעבד.
- ההסבר המשותף לדין "חוץ מחרש שוטה וקטן": שכל האמוראים מסכימים ששחיטתם פסולה אפילו בדיעבד, בגלל החששות: "שמא ישוהו", "שמא ידרסו" ו"שמא יחלידו".
- ההסבר לדין דיעבד בהמשך "וכלן ששחטו ואחרים רואין אותם שחיטתן כשרה": כל האמוראים פוסלים את האפשרות שהביטוי הזה מתייחס לחרש, שוטה וקטן, כי אז היה צריך לומר "ואם שחטו".
- לכן, כל אחד מציע על מי כן נאמר הביטוי הזה, כשבחלק מהתירוצים נותרת קושיה על הפירוש.

להלן הפירושים השונים:

- לפי אביי: השוחט הנוסף לכתחילה הוא הכותי.
 - לכתחילה: כותי שוחט לכתחילה כשישראל עומד על גביו ומשגיח השגחה צמודה. (אבל לא כשהישראל יוצא ונכנס לפרקים, כי כותים מקפידים על שחיטה, אבל לא מקפידים על לפני עוור לא תתן מכשול' האכלת נבלות לישראל, הם מפרשים מכשול כפשוטו - אבן).
 - בדיעבד: אם הכותי שחט בלא השגחה צמוד — חותכים כזית בשר ונותנים לכותי. אם אכלו — מותר לישראל לאכול משחיטתו. אם לא אכלו — אסור.
 - הביטוי "וכלן כשרים בהשגחה צמודה של ישראל על גביו" מתייחס: לכותי ששחט בלי השגחה צמודה שזה פסול.
- הקושי על ההסבר של לשון "וכלן" שמשמעו כשר בדיעבד: הרי הכותי שוחט לכתחילה כשישראל עומד על גביו בהשגחה צמודה. הקושי נשאר ללא תירוץ.
- רבא צקשה לגופו של הדין: מדין גוי ששומר על יין בחנות, והשגחה של יוצא ונכנס ללא השגחה צמודה, כשרה. אביי דוחה את הקושיא בסוף הסוגיא, כי ביין הגוי לא

האיורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
נוגע והוא חושש גם ב'יוצא ונכנס', אבל בשחיטה הכותי נוגע ולכן מאד בקלות יכול
לשהות או לדרוס את הבהמה בלי שנרגיש (רש"י).

- לפי **רבא** (כותי בגירסה מתוקנת): השוחט הנוסף: כותי.
 - כותי שוחט לכתחילה כשישראל יוצא ונכנס (בניגוד ל**אביי** לא צריך השגחה צמודה).
 - **בדיעבד**: אם ישראל בא ומצא שהכותי שחט — חותכים כזית בשר ונותנים לכותי. אם אכלו — מותר לישראל לאכול משחיטתו. אם לא אכלו — אסור.
 - הביטוי "וכולן" מתייחס: לכותי ששחט בלי השגחה.
 - הקושי על הסבר הלשון "וכולן" שהוא מדבר על דיעבד בהשגחה צמודה: הרי הכותי שוחט לכתחילה כשישראל יוצא ונכנס. (זה אותה קושיה ללא תירוץ כמו על **אביי**).
 - לפי **רב אשי**: השוחט הנוסף: ישראל מומר (משומד) שאוכל נבלות לתיאבון (לא להכעיס).
 - לכתחילה: ישראל כשר בודק סכין ונותן למומר, ואז המומר שוחט, כי לא אכפת למומר לשחוט באופן כשר אם הוא לא צריך לטרוח.
 - **בדיעבד**: אם לא בדקו סכין (לכתחילה אסור), אבל המומר ששחט — בודקים את סכינו אחרי מעשה. אם נמצאת יפה ללא פגימות — מותר. אם לא — אסור.
 - "וכולן בהשגחה צמודה" מתייחס: לישראל מומר ששחט כשלא בדקו לו את הסכין.
 - הקושי על הסבר הלשון "וכולן": אם בדק סכין — מותר לכתחילה. אם לא בדק סכין — אם הסכין קיימת, למה לא לבדוק אותה עכשיו? אם הסכין לא קיימת, מה עוזר שאחרים ראו, שמא שחט בסכין פגומה? גם כאן הקושי ללא תירוץ.
 - לפי **רבינא** (גירסה א): השוחט הנוסף: מומחין (יודעי הלכות שחיטה), גם אם הם לא מוחזקין ששחטו מספר פעמים ולא התעלפו.
 - לכתחילה: אדם שבדקו אותו ויודעים בו שהוא מומחה.
 - **בדיעבד**: אדם שלא יודעים בו שהוא מומחה — לא ישחוט לכתחילה. אם שחט — בודקים אותו. אם יודע — מותר. אם לאו — אסור.
 - "וכולן" מתייחס: למי שהוא לא מומחה, ועל הקושי מדוע לא נבדוק אותו? עונים שהוא לא נמצא כאן כדי לבדוק אותו. לכן מסתמכים על עדים.
 - לפי **רבינא** (גירסה ב): השוחט הנוסף: מוחזקין (בעלי ניסיון בשחיטה, ששחטו 2-3 פעמים ולא נתעלפו), גם אם הם לא מומחין.
 - לכתחילה: אדם ששחט לפניו 2-3 פעמים ולא נתעלף.
 - **בדיעבד**: אדם שלא שחט לפניו 2-3 פעמים (ולא מוחזק) — לא ישחוט לכתחילה. אם שחט ואמר "ברי לי שלא נתעלפתי" — כשר.
 - "וכולן" מתייחס: למי שהוא לא מוחזק, ועל הקושי למה לא נשאל אותו אם הוא שחט ולא התעלף מתרצים שהוא לא נמצא כאן לשאול אותו. לכן מסתמכים על עדים.
- והגמרא מסבירה למה כל אחד מן האמוראים לא פירש את המשנה כשיטות האחרות:
- **רבינא ורבה בר עולא** לא פירשו כמו **אביי**, **רבא** ו**רב אשי**: כי הקושי על ההסבר 'וכולן' נשאר ללא מענה בתירוצים שלהם.

- האירורים במסכת חולין, לקוחים מהספר 'שיחת חולין' באישור הרב אמיתי בן דוד שליט"א
- כולם לא פירשו כמו **רבה בר עולא** בדף הקודם (של טמא בחולין ומוקדשים):
 - הגירסה שדין טמא במוקדשים היא עיקר בחולין נדחית, כי עיקרו במסכת זבחים.
 - ולגירסה שדין טמא במוקדשים נשנה כאן אגב טמא בחולין שנעשו על טהרת הקודש, ההסבר נדחה כי לשיטתם חולין אלו לא נחשבים כקדשים, ולא עליהם מדברת המשנה.
- כולם לא פירשו כמו **רבינא** (מומחין / מוחזקין):
 - הגירסה הראשונה (מומחין) נדחית, כי רוב השוחטים מומחין, ולא צריך לבדוק אותם, והם כשרים לכתחילה בלי בדיקה.
 - הגירסה השנייה (מוחזקין) נדחית, כי לא חוששים לעילפון ולא צריך לבדוק את זה.
- **רבא** לא אמר כמו **אביי**: בגלל הקושיא שהקשה על **אביי** מדין גוי שומר יין שכשר ב'נכנס ויוצא'.
 - **רב אשי** לא אמר כמו **אביי ורבא**: כי **רב אשי** סבור שכותים הם "גרי אריות" (לא גרות אמת), ולכן שחיטתם פסולה כשחיטת גוי.
 - **אביי** לא אמר כמו **רב אשי**: כי **אביי** לא סובר כשיטת **רבא** בעניין ישראל מומר, שעליה התבסס **רב אשי** שישראל מומר שוחט לכתחילה בסכין בדוקה.
 - **רבא** לכאורה לא אמר כמו שיטתו שלו בעניין ישראל מומר: כי מה **שרבא** תיקן את ההסבר על כותי היה לפי דברי **אביי** שהמשנה עוסקת בכותי, אבל **רבא** עצמו באמת לא סבור ככה.

2. שמר הוא שומרוני, והוא מקפיד על הלכות שחיטה, האם אפשר לאכול אצלו במנגל?

שחיטת כותי

- בסיום הדף הגמרא מביאה ברייתא בעניין שחיטת הכותי, והגמרא תדון בהמשך הדף הבא, איך **אביי ורבא** דייקו כל אחד מהברייתא את הדין שלו האם צריך השגחה צמודה, או מספיק השגחה של 'נכנס ויוצא'.
- הברייתא אומרת, ששחיטת כותי מותרת כשישראל עומד על גביו ורואה ששוחט כראוי.
 - אבל אם הישראל בא ומצא שהכותי כבר שחט בהמה: חותך כזית מן הבהמה ונותן לכותי לאכול.
 - אם הכותי אכל — ישראל מותר לאכול משחיטתו.
 - אם לא — אסור לאכול משחיטתו, שמא לא שחט כראוי.
 - כיוצא בזה: אם מצא בידו של כותי דקוריא של ציפורים (ציפורים קטנות שניצודו) – הדין זהה.